

DE MAAG VAN MEESTER LEO
OVER HET TESTEN VAN DE KLANKSYNTHESE

Vandaag werd mijn mailbox gevuld met een vraag van meester Leo. Een vraag waar hij danig mee in zijn maag zit. Hij schrijft: 'Trijntje, hoe denk jij over het afnemen van een synthesesetoets in groep 2? Aarnoutse biedt dat aan voor herfst en voorjaar. Ik heb mijn huiver... sommige kinderen zijn nog lang niet zover en dan kan zelfs het afnemen van een toets faalangst veroorzaken.'

En om mij een goed argument toe te spelen om zijn gedachten te staven, voegt hij eraan toe: 'Mijn leerlijn geeft voldoende zekerheid omtrent het aanbod. Moet dat dan toch nog ook getoetst worden?'

Ik ken meester Leo uit de tijd dat ik een innovatieproject op zijn school begeleidde. Hij is zo'n meester van wie je als leerling na 40 jaar nog weet wat je van hem geleerd hebt. Zo'n meester die zijn hart en verstand volgt in plaats van het boekje. Lastig soms voor sommige van zijn collega's, die volledig vertrouwen - en vervolgens blindvaren - op de methode. Bij meester Leo ligt dat anders. Hij werkt nu zo'n 30 jaar in het basisonderwijs. Sinds vorig jaar staat hij in de kleutergroep, want ook die ervaring wil hij graag opdoen. En nu dan deze vraag aan mij over het toetsen van de klanksynthese.

'Beste Leo, ik begrijp je toetshuiver. Een vorderingentoets is bedoeld om te kunnen achterhalen wat een leerling al kan, om zodoende te kunnen bepalen wat de volgende stap in het leerproces zal zijn. Het gaat dus om het verkennen van een grens. Wat kan of weet de leerling al en wat nog niet? De manier waarop zo'n toets wordt afgenomen bepaalt het gevoel dat de leerling eraan overhoudt. Dat kan zowel een gevoel van trots als van falen zijn. En ik weet zeker dat in jouw groep alle kinderen, zelfs de kleuter die de klanken aa en p nog niet tot een betekenisvol woord kan koppelen, met een gevoel van trots naar huis gaat. Want meester Leo heeft gezegd: 'Mooi joh, dit was een goede toets. We gaan nu elke dag een nieuw woord oefenen en ik weet zeker dat je er volgende week al drie te pakken hebt.'

Ik proef in jouw vraag echter een onderliggend probleem. Het probleem van de verplichte toets, zal ik maar zeggen. De methode of Cito bepaalt dan het moment en de wijze waarop er getoetst moet worden. Daarbij streeft men naar een objectief beeld van de leerprestaties van de groep en het individu. Om zo'n toetssituatie objectief te kunnen laten zijn moeten alle leerlingen alle toetsvragen doorlopen, liefst ontdaan

van elke pedagogische ondersteuning. Daarna worden de uitslagen met elkaar vergeleken en kan de leerling worden ingeschaald op zijn niveau. Dergelijke toetsen kunnen faalangst doen ontstaan en bevorderen. Ik weet niet of er al wetenschappelijk onderzoek gedaan is naar de faalangsteffecten van dergelijke toetsen.

Klopt het dat jouw huiver voor de halfjaarlijks Aarnoutse hiermee te maken heeft? Als dat zo is, dan kun je het volgende doen. Je kunt de toets naar je hand zetten door deze niet bij iedere leerling volledig af te nemen maar te stoppen zodra jij weet wat je weten moet om deze leerling het komende halfjaar verder te helpen. Je kunt ook met je collega's overleggen om jouw eigen methodiek bij het samenstellen van het leeraanbod in de plaats te stellen van de methodegebonden toets. Je zou dat niet alleen moeten doen, maar als team. Jullie moeten dat dan wel goed documenteren, want als jij straks met pensioen gaat...

Ik hoop je met dit antwoord niet met een kluitje... Weet je dat er veel collega's zijn die vraagtekens zetten bij de verplichte toetsen waarmee vervolgens op individueel niveau maar weinig kan worden gedaan? Weet je ook dat het tij op dit punt aan het keren is? Er komt steeds meer verzet.

Nog een laatste tip: geef leerlingen bij wie de klanksynthese niet vanzelfsprekend verloopt een synthesesdoosje. Daarin zitten de plaatjes van de woorden die de leerling deze week oefent. Aan het einde van de week mogen de kaartjes die de leerling nu kent naar de grote synthesesdoos en komen er weer nieuwe kaartjes in het oefendoosje. Uiteindelijk is het leren van de synthese gewoon een kwestie van oefenen. Maar vergeet nooit te vragen naar de betekenis van het gekoppelde woord. Synthese is geen technisch kunstje, maar taalbegrip!